

Jardun hilak

Norena da liburua: egilearena ala argitaratzailearena? Noiz arte da egilearena, izatekotan? Noiz arte balio dute idatzitakoek? Liburuek badute materialki iraungitze data-rik? Eta argumentuak, egilearen errekurtsoek, landutako gaiak? Modu berean irakur daiteke liburu bat kaleratu eta astebetara, kaleratu eta bost urtetara, edo mende bat geroago? Kontestuak, denborak ez dute zer esanik horretan guztian?

Zergatik? Edo zergatik ez?

Liburuak kaleratu ondoren zuzendu al daitezke? Eta inoiz egilea damutzen bada zer? Nola begiratzen diete, zer esaten diete Andu Lertxundiri *Hunik arrats artean* edo *Ajea du Urturik* liburuek? Eta Koldo Izagirreri *Zergatik bai* eta *Itsaso ahantziak*? Eta egileak behin beltzean jarri, eta urtetara idatzitakoaz duen iritzia aldatzen badu? Liburu batean agertzen diren iritziak egilearenak dira ala egilea ez da liburuan ager daitezkeen —eta agertzen diren— iritzien erantzule? Iritzi horien jabe izan behar du gaur eta beti egileak? Betirako da momentu batean idatzitakoaren jabetza intelektuala? Eta iritziz aldatzen badu, zama bat bezala eraman behar du behin idatzitakoa? Ez dago absolutiorik?

Eta egileak iritzi horien bidez fikzioa egin nahi badu? Eta eztabaida sortu nahi badu bakarrik? Eta probokatu nahi badu? Eta irakurleak ez badio ironiaren amuari kosk egiten? Egileak ez badu azaldu nahi duena azaltzerik lortzen liburu horretan?

Zer demontre gertatzen da liburuekin orduan? Letra hilkutxa hutsak dira liburuak? Entretenezko pilatutako hitzen presondegiak dira?

Galdera horiek eta gehiago etorri zaizkit Iñaki Seguraren *Gaur ere ez du hiltzeko eguraldirik egingo* (Alberdania, 2005) liburua irakurtzen ari nintzela.

Interesgamia da nola deskribatzen duen Iñaki Seguro-lak bere liburu atariko ate abisutik. Hona lehen puntua dena: «Zurian beltza jarri ezker, han gelditzen da. (Esaera da)». Hori badaki Seguro-lak, eta jakinaren gainean idazten du. Badaki zer ondorio dituen hitzak paperean hilobiratzek. Ez direla joaten, han geratzen direla aingura bat bezala, iltze bat bezala. Hari jarraiki Seguro-lak: «Zuriaren gaineko letra beltza jardun hila da». Beraz, kalaka hutsa da liburukoa, ondoren ikusiko dugun legez. Hirugarren puntu gisa: «Gutako inor ez da jardun hilaren hiltze horren erruduna». Liburuetako jarduna hila da, hitzaren norabidea bakarra delako, hitza preso geratzen delako, betirako, zuriaren gainean, zuzentzeko, aldatzeko, urte batzuk geroago, liburu berean berridazteko aukerarik gabe, honen berri argitalpenean edo beste liburu batean ez bada.

Hemen goiko galdera batzuei erantzuten die Seguro-lak berak *Ostiel!* (38. zenbakia, 2005eko uda) aldizkariari emandako elkarrizketan. Gorka Setien ari zaio galdezka:

Galdera: Zertaz erditu zara?

Iñaki Seguro-lak: Ufaa! Ume batez, hildako ume batez. Liburuaren eta umearen konparazioa beti hor zegok. Hik, hezur-haragizko ume bat ekartzen baduk mundu honetara, hori bizirik zegok. Nik eduki dudan sententzia hau egin eta gero duk: hor zegok eta hilda zegok. Niretzat bukatu duk eta sententzia arraro bat eduki dut. Lotsa ere bai. Aurkezpenean esan nuen, lotsa zuria. Lotsa gorria baldin bada, aurpegian odol guztia juntatzen zaizula, aurpegia gorritu egiten zaik. Aldiz, nire aurpegia zurbilduta bezala ikusten nian. Ez nauk oroitzen, ez diat sinisten. Hire izen bat eta hor gauza mordo bat geldik, jada geldik, behin betikotasun, sakratasun bat... naturala ez den puntu bat ematen zio. Naturala duk hizketa, normalean elkarrizketa duk naturala eta pentsamendua hori duk, korala, dialektikoa eta bizia, anizkorra, aldakorra eta bai baina ez eta ez baina bai. Hire izenak errebindikatzen dituen hitz eta esaldi mordo bat, hola eta beti hola, halaxe duk behin betiko... hori duk... baina ez zeukak erremediorik...

Segurdak erabiltzen dituen hitzak eta kontzeptuak interesatzen zaizkit: betikotasuna, *sakratasuna*, hitzak geldik daude... Liburu hilda jaio da. Eta galdera dator berriz:

inoiz ba al daude liburuak bizirik? Zer esan nahi dugu liburu bat bizirik dagoela esaten dugunean? Prentsan agertzen direnean, asko saltzen direla esaten zaigunean? Nola daki-gu bestela bizirik daudela? Fedez? Egileak berak dioelako?

Otu zait, egileek izan beharko luketela klausularen bat, hamar urtera edo, denbora batera damutzen diren liburu, esaldi, poemez desjabetzeko, alargun uzteko guraso intelektualik gabe, ideia galduen munduan. Amnesiare n itun bat beste idazleekin, irakurleekin, editoreekin liburu batzter dezaten, desager dadin jendearen memoriatik.

Esango zait ezinezkoa edo zaila dela. Baina zailagoa zirudien Espainiako trantsizioak, eta lortu zuten gehienen jukutriak zuritzea isiltasun itunaren bidez.

Lot nakion gaiari, jarrai dezadan *Ostiela!*ri emandako elkarrizketarekin. Seguroa mintzo da:

I.S.: Pertsonak zeuzkak fazeta bat baino gehiago. Lagunekin, jendearekin, tabernan, ohean, etxean, kalean gauzak esaten dituk eta elkarrizketa batzuk zeudek, bazegok hizketa modu bat, diferentea. Hik, bakarka botatzen ditukenean gauza diferente bat duk, zaila esplikatzeko borondatearekin botatzen dituketak eta hori duk hizketa sakralizatu bat bezala.

Liburua, bere sorreran sakratua duk, hitz gatzatuak, ritual moduan hor gelditzen direnak. Horren ondorioa zein da? Ba norbaitek galdetzea: hik benetan hau pentsatzen duk? Emakumeari buruz pentsatzen dukena, hau duk benetan hiretzat bizitza, euskara, jainkoa, erlijioa? Eta erantzuna: nik benetan ehuneko ehun pentsatzen dut ez zekiat zertaz? Ufa! Igual gauza batzutan hau da formulazioa eta konbentzitzen natxik baina ez duk hori. Momentu horretako burutazioa duk eta puntu. Ez, hori ere ez duk baina ez da definitiboki nik hontaz pentsatzen dudana eta askotan, idatzi duk, esan duk edo bota duk ez hire ehuneko ehunak, hire osotasunak, pertsona mozturro koherente osoak benetan ehuneko ehuneko hori pentsatzen duelako baizik eta hiri momentu hortan ahots bat, esateko modu bat interesantea iruditzen zaikelako hor egotea edo botatzea...

Liburua hizketa sakralizatutzat du Seguroak, «ritual moduan geratzen dira». Ez du ehuneko ehuneko diogen ho-

ri defendatzen. Baina orduan norena da iritzi hori? Beste norbaitena? Edo ez da iritzi bat? Fikzioa da? Zer da?

Liburuan gustatu zitzaidan txikieria bat orain, horri loturik. Hedabideetan kaleratutako artikulu bilduma bat ere bada *Gaur ere ez du hiltzeko eguraldirik egingo* liburua. Baina Seguroiak berak, bi artikulutan gutxienez, onartzen du «damutzeraino iritsi gabe ere, ez nukeela gaur holakorik idatziko» (75. orria) edota «Duda franko ibili ondoren deliberatu naiz hemen berriro ateratzera, nahiz horko zenbait esan-moduk ez nauten orain batere atsegin-kontentuz betetzen» (81. orria).

Ez dudana ongiegi ulertzen da, zer arazorengatik biltzen dituen orain, urte batzuk geroago, liburuan artikuluo Seguroiak, ez badute betetzen. Argudio bezala edo, balioko du agian, aurkezpenean lagun izan zuen Juan Luis Zabalaren adierazpen honek: «liburu bat idazteko gogorik ez duen baten liburua da hau». Arreta deitu dit Seguroiaren keinuak, besterik ez.

Honekin bukatzeko, Seguroiaren liburua beste liburuetatik ezberdintzen duena, ukazioa eta kontraesana legetzat hartzea, kontrabidea zuzentzat hartzea da. Horregatik goiko eztabaida guztia.

Izena eta izenik gabeak

Kulturaren munduan edo egin beharko litzatekeen iraultza edo... egiten diren gauzak izenik gabe egitea da. (...) Gauzak, izen oso batek errebindikatzen dituen momentutik, horrela dira, eta kasu estremoan arte mundua da. Artean zer saltzen da? Izena, arte handi milamiloidunetan.

Luther Blisset edo Wu Ming kolektiboak etorri zaizkit gogora. Egile ezberdinek izen berbera erabiltzen zuten sinatzeko. Sinadurak, izenak, ez zuen garrantzirik. Kontatu nahi zenak, mezuak, balio zuen.

Baina otu zait, ere, ia inork ez dituela gaur egun bere lanak izengoitiz sinatzen testu lotsagarriren bat argitaratzeko edo irainen bat esateko ez bada. Zeren, zein aterako da bestela egunkarietako argazkietan edo telebistan?

Sortzaileak, idazkariak eta «pitzatuak»

Interesgarria ere, Iñaki Seguiolak aurkezpenean esandakoak:

pentsatzea pertsona baten kolkotik 300 orrialde betetzeko ez dakit zenbat gauza asmatzen direla tranpa handi bat da. Ideia eta, oro har, gauza oro, sortu baino, etorri egiten direla uste dut. Gero, norbera, teknika pixka bat badauka, horien idazkari bihurtzen da.

Idazkari, «apuntatzaile»tzat du bere burua Seguiolak, ez sortzailetzat.

Halere, idazkariak, «apuntatzaileak pitzatuta egon behar du. Bat oso ondo egina badago eta itxia edo biribila bada, ez zaiolako ezer atera, sortu edo etorriko».

Adierazgarria liburuaren aurkezpenaren kariatara *Berriaren* (2005-04-23) artikuluko titularra: «Pitzadurak ondutako egilea».¶